

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים
רשף נ' עיריית קרית מוצקין
ת"מ 10-01-14946
סוג עניין: תובענה מינהלית
תאריך פתיחה: 12 ינואר 2010
רמת חיסיון: פתוח לציבור

בבית המשפט לעניינים מינהליים

ב ת י פ ה

בעניין:

אסף רשף, עו"ד, ת.ז. 28688372

ע"י ב"כ עוה"ד יצחק מירון

ו/או אמין מרגייה ו/או נפתלי פרידלנדר

משדרות ארלוזורוב 18, עפולה 18280

טל: 04-6527404 פקס: 04-6528393

דואר-אלקטרוני: mirone.law@gmail.com

התובע

המבקש

- נגד -

עיריית קרית מוצקין

משדרות משה גושן 92

קרית מוצקין

הנתבעת

המשיבה

בקשה לאישור הגשת תובענה ייצוגית

בהתאם לסעיף 5 לחוק חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת כדלקמן:

א. לאשר את התובענה שהעתקה מצ"ב, כתובענה ייצוגית בהתאם לסעיף 5 לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006 (להלן "חוק התובענות הייצוגיות").

ב. לקבוע כי הקבוצה בשמה מוגשת התובענה הייצוגית (להלן "הקבוצה"), תוגדר כדלקמן:

1) כל בעלי הנכסים המסווגים בצו המיסים כסוג מגורים אזור א', מגורים אזור ב', מלאכה ותעשייה, בנקים, קרקע תפוסה, מרכז נופש מבנה, מרכז נופש קרקע תפוסה, ששילמו בשנים 2008 ו-2009 למשיבה ארנונה ביתר, עקב צרוף "תוספת הארנונה" שאושרה למשיבה רק לגבי שנת 2004 לפי סעיף 11 (א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 - לבסיס הארנונה בשנים 2005-2009, ו/או

2) כל הנישומים אשר בשנת 2009 שילמו למשיבה, תשלומי ארנונה ביתר, עקב אי הפחתת החיוב ודרישות התשלום לאור המדדים השליליים באותה שנה וחיוב בשעור העולה על שעור עליית המדד.

ג. לחייב את המשיבה להשיב למבקש ולכל חברי הקבוצה את התשלומים ששולמו ביתר, בצרוף הפרשי הצמדה וריבית, בהתאם לחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) תש"ס 1980 (להלן "חוק ההצמדה").

ד. לקבוע למבקש תגמול מיוחד ושכר טרחת עורך דין בבקשה זו ובתובענה ולחייב את המשיבה בתשלוםם ובשיפוי על ההוצאות שהוציא לצורך הגשתן.

ואלה נימוקי הבקשה:

1. מבוא

1.1 עניינו של כתב התביעה, שאישורו כתובענה ייצוגית מבוקש, בשניים:

1.1.1 בהחזר ארנונה שנגבתה ע"י המשיבה ביתר ובניגוד לחוק, בדרך של הוספת "תוספת הארנונה" ששר הפנים אישר למשיבה להטיל בשנת 2004, בהתאם לסעיף 11(א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 (להלן "חוק ההסדרים"), לבסיס הארנונה, החל משנת 2005 ועד לשנת 2009 והממשיכה להשפיע על שיעור חיובי הארנונה עד למועד הגשת העתירה.

1.1.2 בהחזר גביית יתר של ארנונה ע"י המשיבה, עקב אי עדכון הצמדה שלילית למדד, וכן הוספת הצמדה למדד בשעור העולה על שעור עליית המדד בפועל בשנת 2009 והכל בניגוד לחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), תש"ס-1980.

1.2 כתוצאה מפעולות המשיבה, חויבו המבקש וכן שאר חברי הקבוצה, בחיובי יתר המסתכמים על פי אומדן המבקש, בסך כולל של 29,670,175 ₪.

1.3 מטרתה של התובענה להשיב את תשלומי היתר שנגבו ע"י המשיבה בניגוד לחוק, למבקש ולכלל הנישומים אצל המשיבה, אשר עקב אי ידיעתם ו/או אי הכרתם את החוק, שילמו תשלומי יתר למשיבה.

1.4 המבקש יטען כי על המשיבה כרשות ציבורית, לפעול בתום לב, בהתאם לסמכויותיה הקבועות בחוק, במיוחד כשמדובר בגביית כספים מתושביה ובלשונו של בית המשפט שדן בעניין דומה:

" תושבים המקבלים חשבונות לתשלום עבור שירותים או מצרכים שונים מגופים ציבוריים, או גופים גדולים ונכבדים אחרים העוסקים במתן שירותים כאלו, אינם נוהגים בדרך-כלל להרהר אחר מידותיו וחישוביו של אותו חשבון. מחד גיסא – חסרים להם בדרך-כלל כלים, נתונים ועובדות הכרחיים כדי לבדוק את החישוב, מאידך גיסא – גדלו, "ציבוריותו" ו"מכובדותו" של הגוף מרגיעים בדרך-כלל את מקבל החשבון, ולא עולה על דעתו – ובצדק – שיש הטעיה מכוונת בחשבון.

סיטואציה זו של "נפיל ציבורי", או "נפיל כלכלי", מול "נפולת" מהבחינה העובדתית ומבחינת יכולת ההתמודדות במאטריה מהסוג שמדובר בה מטילה על ה"נפיל" עול כבד מאוד לבחון את עצמו ולהיות משוכנע שהוא לא נפל לכלל טעות או פרשנות לקויה או ליישומה של שיטת בדיקה לא מהימנה (של קריאת מוני חשמל, טלפון, גז וכל כיוצא בזה). הוא יודע ש"הנפולת העובדתית" איננה מסוגלת לבדוק אותו, וכי בדרך-כלל על-פיו יישק דבר, ולכן שומה עליו לבחון ולבדוק גנדי נסתרות הן של פרשנות חוק והן של עזרים שבהם הוא משתמש כדי לגבש את חובו של כל צרכן.

לא תמיד עומד "הנפיל הציבורי" או "הכלכלי" בסטנדרטים הגבוהים הללו, ואנו יודעים מניסיון החיים, שיש שלבו גם בכל הנוגע להפנמת חובה זו, ויש שמתקיימת עצימת עיניים, ויש גם מקרים קיצוניים יותר.

אחת הערובות לדרבון ה"נפילים" למען הפנמת החובה המוטלת עליהם, למען פקיחת עיניים (בניגוד לעצימתן), ולטובת יצירת משקל שכנגד למחשבות בלתי רצויות אהרות שיכול שיתרוצצו במנגנונים שלהם, היא הידיעה כי מי שלא ימלא חובה זו שבוים פקודה שלם ישלם והשב ישיב לבעליו את המגיע לו.

זהו גם ההיגיון של מוסד התביעה הייצוגית המרחפת מעל לראשי תאגידי גדולים, שאלמלא החשש ממנה הם לא היו מוטרדים מהסיכון שבתביעות קטנות וספורדיות להשבת סכומי כסף לא גדולים. " ת"א (י-ם) 1114/99 שוקרון נ' עיריית ירושלים, פ"מ, כרך תש"ס, חלק ראשון, תש"ס 2000-, ע' 514, 5003.

2. הצדדים

2.1 המבקש מחזיק בדירה ברח' יעל 21 קרית מוצקין, הרשומה אצל המשיבה כנכס מס' 12502100100 (מספר משלם 28688372) והמסווגת כ"בניינים המשמשים למגורים – אזור א'", בהתאם לצו הארנונה של המשיבה.

העתק חיובי הארנונה של המבקש, בין השנים 2005-2009, מצ"ב כנספח ב' לתובענה.

2.2 המשיבה הינה רשות מקומית, הפועלת מכח פקודת העיריות [נוסח חדש], המוסמכת להטיל ארנונה בתחומה, בהתאם לחוק ההסדרים ובהתאם לכללים הקבועים בחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) תש"ס 1980 (להלן "חוק ההצמדה").

3. העובדות

3.1 ביום 14.10.2004, ניתן בחתימת שר הפנים ושר האוצר, "אישור תוספת ארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק ההסדרים, על פיו הותר למשיבה "להטיל תוספת ארנונה על הנכסים המפורטים להלן בשעור המפורט לצידם, בעד התקופה שמיום אישור זה ועד סוף שנת הכספים 2004".

בהמשך, מצויינים באישור מספר סוגי נכסים, לגביהם הותר למשיבה להטיל תוספת ארנונה, בסכום שונה לגבי כל נכס.

צילום האישור, מסומן ג', מצורף לתובענה.

3.2 כעולה מצווי הארנונה של המשיבה לשנים 2005-2009, צורפה "תוספת הארנונה" שאושרה בשנת 2004 בהתאם לסעיף 11(א) לחוק ההסדרים, לבסיס המס גם בשנים אלו וזאת בניגוד לחוק וללשון האישור להעלאת הארנונה לשנת 2004 בו צויין כאמור כי תוקפו מוגבל לתקופה שמיום האישור – 14.10.2004 ועד 31.12.2004, יום סיום שנת המס.

צילום צווי הארנונה לשנים 2004-2009, מסומנים ד' – ט', מצורפים לתובענה.

3.3 בהתאם לנתונים המפורטים בנספח י' לתובענה, כתוצאה ממעשיה הנ"ל של המשיבה, חויב המבקש בחיובי יתר בארנונה בשנים 2005-2009, בסך של 2,086.52 ₪ (כולל הפרשי הצמדה) ובשנים 2008-2009 בלבד, בסך של 822.30 ₪.

3.4 זאת ועוד. כמפורט בנספח יא' לתובענה, השתנה מדד המחירים לצרכן, החל מחודש אוקטובר 2008 (מדד הבסיס, לענייננו) ובחודשים דצמבר 2008 עד מרץ 2009 (כולל) היה המדד שלילי ונמוך ביחס למדד הבסיס, עובדה שחייבה לעדכן את חיובי הארנונה אשר נשלחו ע"י המשיבה למבקש, ולהפחיתם בהתאמה, לתקופות 2 ו-3, 2009.

המשיבה פעלה בניגוד לקבוע בחוק ולא עדכנה את החיובים שהוצאו למבקש בהתאמה.

כמו כן, בתקופות 4,5,6 – צרפה המשיבה לחיובי הארנונה של המבקש הפרשי הצמדה גבוהים יותר משעור עליית המדד, לכל תקופה בהתאמה.

3.5 בהתאם לנתונים המפורטים בנספח יא' לתובענה, כתוצאה ממעשיה ומחדליה הנייל של המשיבה כאמור בסעיף 3.4 לעיל, חויב המבקש בחיובי יתר בארנונה בשנת 2009 – בסך של 32.79 ₪.

3.6 המבקש פנה אל המשיבה בדרישה להשיב לו את חיובי היתר, אך המשיבה לא נענתה לפנייה.

צילום הפניה למשיבה, מסומן יב', מצורף לתובענה.

4. הטיעון המשפטי

צרוף "תוספת לארנונה" לבסיס המס

4.1 סעיף 274 ד. לפקודת העיריות (נוסח חדש) קובע כי :

"לא תחול חובת תשלום ארנונה יותר מפעם אחת על נכס אחד לאותה שנת כספים".

4.2 חוק ההסדרים קובע בסעיף 8 כי :

" (א) מועצה תטיל בכל שנת כספים ארנונה כללית, על הנכסים שבתחומה שאינם אדמת בנין; הארנונה תחושב לפי יחידת שטח בהתאם לסוג הנכס, לשימושו ולמקומו, ותשולם בידי המחזיק בנכס."

4.3 בסעיף 9 לחוק ההסדרים, נקבע כי :

" (א) השרים יקבעו בתקנות, סכומים מזעריים וסכומים מרביים לארנונה הכללית אשר יטילו הרשויות המקומיות על כל אחד מסוגי הנכסים, וכן רשאים הם לקבוע יחס בין הסכומים אשר יוטלו על כל אחד מסוגי הנכסים. הסכומים המרביים והמזעריים יעודכנו לכל שנת כספים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות.

(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם ניתנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף קטן (א), ויהיה בכפוף לכל הוראה אחרת שנקבעה בתקנות כאמור ובכפוף לתקנות ולכללים לפי סעיף 8(ב);..."

4.4 בהמשך, קובע חוק ההסדרים שתי דרכים המאפשרות לרשות מקומית העלאת ארנונה (מעבר לסכומי העדכון, הנקבעים ע"י משרד הפנים עצמו).

הדרך האחת הינה בהתאם לסעיף 9 ב. לחוק ההסדרים, הידועה כ"העלאת חריגה", לפיה:

- (1) רשות מקומית רשאית להעלות את סכומי הארנונה הכללית, דרך כלל או לסוג נכסים, בשיעור גבוה משיעור העדכון, ובלבד שהעלאת ארנונה בשל נכס שאינו מבנה מגורים תותנה בהעלאת ארנונה בשל נכס מסוג מבנה מגורים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות;
- (2) רשות מקומית רשאית להטיל ארנונה שלא בהתאם לאמור ברישה, ובלבד שקיבלה לכך אישור השרים; ושלחה, בטרם פנייתה לקבלת אישור השרים, לכל מחזיק בנכס שבשלו בכוונתה להטיל ארנונה שלא בהתאם לאמור, תחילתו של אישור השרים בראשית שנת הכספים שבשלה הוא ניתן.

הדרך השניה להעלאת ארנונה, מופיעה בסעיף 11 לחוק ההסדרים, אשר החליף את סעיף 278 לפקודת העיריות (נוסח חדש), ובו נקבע הסדר הידוע כ"תוספת ארנונה", כדלקמן:

" (א) שר הפנים רשאי להתיר לרשות מקומית שאושרה לה תכנית הבראה לפי סעיף 140ד(ב) לפקודת העיריות או לפי סעיף 35ד(ב) לפקודת המועצות המקומיות, להטיל בתוך שנת הכספים שבה אושרה תכנית הבראה כאמור, תוספת לארנונה בעד התקופה שמיום האישור ועד סוף שנת הכספים, ולקבוע מועדים לתשלום התוספת; היתר שעל פיו מוטלים סכומי ארנונה שאינם בהתאם להוראות לפי סעיף 9(ב), טעון גם הסכמת שר האוצר".

4.5 פסיקת בית המשפט שדנה בסוגיה, הדגישה כי "תוספת לארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק, מתווספת לחיוב הארנונה, **באותה שנה בלבד** ובניגוד לתוספת חריגה, המוטלת מכח סעיף 9 לחוק ההסדרים, אין היא מצטרפת לבסיס הארנונה, בשנים הבאות.

ראה בעניין זה עא (ת"א) 2828/03 **שלמה מומן נ' עיריית רמלה** [פורסם בנבו] 2006, בו נדונה השאלה ובית המשפט פסק כי:

מוקד המחלוקת בין הצדדים התרחק מן השאלה הפרוצדוראלית בדבר מתן הרשות להתגונן, אלא הוא נעוץ למעשה בשאלה משפטית גרידא העומדת בלב התובענה שהוגשה בפני הערכאה הראשונה, והיא: האם, כטענת המערער, **תוספת לארנונה אין בכוחה לשנות את בסיס המס ועל-כן אין להביאה בחשבון לצורך עדכון תעריפי הארנונה בשנה העוקבת ומדי שנה**; שמא, כטענת המשיבה, אף אם הוחלט על התוספת בימיה האחרונים של שנת המס – משנה התוספת את בסיס המס לצורך עדכון תעריפי הארנונה בשנת המס העוקבת.

כפי שיבואר להלן, במחלוקת משפטית זו דעתי היא כי עמדתו של המערער בד"ר יסודה.

גם העובדה שתוספת לארנונה מכוח סעיף 11(א) לחוק ההסדרים פועלת בתוך שנת המס בלבד, כעולה מלשון ההוראה, מלמדת כי אין בכוחה לשנות את בסיס המס לעניין תעריפי הארנונה לשנה הבאה. כל עמדה אחרת תאפשר לרשות ליטול אישור להטלת תוספת ארנונה בסוף שנת המס לצורך הרחבת בסיס המס לשנה הבאה, באופן שבו תפרום הרשות את הכבילות והגדרות שהוטלו עליה במסגרת חוקי ההקפאה. יש מקום להניח, כי לא בכדי יצר המחוקק את ההפרדה בין המסלול שעניינו העלאת ארנונה מראש ולכל שנת המס, המצוי בסמכות הרשות (כפוף לקיומם של מספר תנאים) מכוח סעיף 9 לחוק ההסדרים; לבין המסלול האחר שעניינו בסמכות להטיל תוספת ארנונה, אשר תלויה באישור שר הפנים (ולעיתים אף שר נוסף), מותנית בקיומן של נסיבות מיוחדות ומוגבלת מבחינת הזמן רק לתקופה בתוך שנת המס שמאז אישור השר או השרים ועד לסיום שנת המס." (ההדגשות הוספו, י.מ.)

וכן ראה דבריו של בית המשפט לעניינים מינהליים בנצרת בעתמ (נצ' 1048/05 אגודת החקלאי מטולה נ' המועצה המקומית מטולה [פורסם בבנו]:

"אילו רצה המחוקק להתיר הטלת תוספת ארנונה לצורך מימון פרויקטים מתמשכים, האמורים להתבצע גם בשנת הכספים הבאה, היה מצוין כי תוספת הארנונה מוטלת "בעד התקופה שמיום אישור השרים ואילך". אך המחוקק לא אמר כ"י. (עמ' 10 לפסק הדין).

"אבל, בה במידה שהנחה המוענקת למחזיק אינה באה בחשבון לצורך חישוב "הסכום שהגיע כדין" בשנה החולפת, כך גם תוספת ארנונה המוטלת בעד תקופה מוגבלת, לא תבוא בחשבון לצורך צו הארנונה בשנת הכספים הבאה. כל הסבור אחרת, משמיט את הקרקע מתחת לעקרונן שאין לאשר תוספת ארנונה אם היא מיועדת לחול גם בשנות הכספים הבאות ומרוקן מתוכן את משמעותו של הביטוי "בעד התקופה מיום אישור השרים ועד תום שנת הכספים" וכבר דנתי בכך לעיל" (עמ' 12 לפסק הדין).

4.6 הנה כי כן, אישור לתוספת ארנונה שניתן על פי סעיף 11 לחוק ההסדרים, תקף לאותה שנה ואין לצרפו לבסיס המס בשנים שלאחריה.

אי עדכון החיובים עקב מדדים שליליים

4.7 חוק ההסדרים, קובע בסעיף 8 כי:

"(א) מועצה תטיל בכל שנת כספים ארנונה כללית, על הנכסים שבתחומה שאינם אדמת בנין; הארנונה תחושב לפי יחידת שטח בהתאם לסוג הנכס, לשימושו ולמקומו, ותשולם בידי המחזיק בנכס."

4.8 בהמשך נקבע בסעיף 9 לחוק ההסדרים, כי:

"(א) השרים יקבעו בתקנות, סכומים מזעריים וסכומים מרביים לארנונה הכללית אשר יטילו הרשויות המקומיות על כל אחד מסוגי הנכסים, וכן רשאים הם לקבוע יחס בין הסכומים אשר יוטלו על כל אחד מסוגי הנכסים. הסכומים המרביים והמזעריים יעודכנו לכל שנת כספים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות.

(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם ניתנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף קטן (א), ויהיה בכפוף לכל הוראה אחרת שנקבעה בתקנות כאמור ובכפוף לתקנות ולכללים לפי סעיף 8(ב);..."

4.9 בסעיף 1 לחוק ההצמדה, שהינו סעיף ההגדרות, נקבע כי "הפרשי הצמדה" משמעים:

"(1) לענין ארנונה כללית המשתלמת על פי הסדר תשלומים – עדכון הארנונה לפי שיעור השינוי של המדד, מן המדד שפורסם בחודש נובמבר שקדם ליום החיוב, עד המדד שקדם למדד שפורסם סמוך לפני יום התשלום;"

4.10 בהמשך, נקבע בסעיף 4 לחוק ההצמדה כי:

"(א) רשות מקומית רשאית לקבוע לארנונה כללית ולמס עסקים הסדר לפרעונם בתשלומים (להלן – הסדר תשלומים), במשך תקופה שלא תעלה על שנה ממועד החיוב בהם; כל תשלום לפי הסדר כאמור ישולם בתוספת הפרשי הצמדה."

4.11 ובסעיף 6 לחוק ההצמדה נקבע כי:

"שילם אדם תשלום חובה שלא חב בו ביתר על הסכום שהוא חב בו (להלן – תשלום יתר) ולא הוחזר תשלום היתר תוך 30 ימים מיום שילומו, תחזירנו הרשות המקומית בתוספת הפרשים לפי שיעור העליה של המדד מן המדד שפורסם סמוך לפני יום שילומו של תשלום היתר עד המדד שפורסם סמוך לפני היום הקובע שלפני יום החזרתו; לא הוחזר תשלום היתר תוך 30 ימים מיום שהאדם ששילמו הודע בכתב לרשות המקומית שהתשלום שנגבה ממנו הינו תשלום יתר, תחזירנו הרשות המקומית בתוספת הפרשים לפי שיעור העליה של המדד כאמור ובתוספת ריבית צמודה בשיעור של 0.5% לחודש מיום שילומו של תשלום היתר עד יום החזרתו."

"בינואר 2000 תוקנה שיטת ההצמדה ונקבע כי תשלומי החובה לרשות המקומית יותאמו לכל שינוי במדד המחירים לצרכן, ולא רק במקרה של עליית המדד. כתוצאה מכך, אם מדד חודש כלשהו הוא מדד שלילי, יתרת החוב פוחתת בהתאמה. אם מדד חודש ינואר הוא מדד שלילי, אזי יתרת החוב של הנישום עשויה להיות פחות מסכום הארנונה הנומינלי". (ע' 1158)...

בשנת 2000 הביא המחוקק לידי ביטוי את השינוי שחל במשק מאז נחקק חוק ההצמדה בשנת 1980. השנוי התבטא בירידת מדד המחירים לצרכן. בשנת 1980, לא נלקחה בחשבון אפשרות כזו, החוק התייחס רק למדדים חיוביים ולפיכך נאמר בו: "תוספת לארנונה", "שינוי העלייה של המדד" ו"תוספת הפרשי הצמדה". לנוכח השינוי במשק, שונה הנוסח: במקום "תוספת לארנונה" בא "עדכון ארנונה", במקום "שיעור העלייה" בא "שיעור השינוי", ובמקום "בתוספת הפרשי הצמדה" בא "בהוספה או הפחתה של הפרשי הצמדה".....

בסעיפים הקטנים 1(1) ו-2(2) לחוק ההצמדה קיימות שיטות הצמדה שונות.

סעיף קטן 1(1) עוסק בארנונה המשולמת בהסדר תשלומים. ברוב הרשויות המקומיות משולמת הארנונה בשישה תשלומים דו-חודשיים. כל תשלום צמוד למדד שפורסם בחודש נובמבר, הוא מדד חודש אוקטובר של שנת הכספים הקודמת. יום החיוב בתשלום הוא האחד בינואר, ואין מצמידים את החיוב העתי למדד הידוע באחד לינואר, הוא מדד חודש נובמבר. הטעם לכך הוא, כי מועצת הרשות המקומית חייבת לחוקק את צו הטלת הארנונה עד לאחד בדצמבר שלפני שנת הכספים. במועד קבלת ההחלטה ידוע מדד חודש אוקטובר, ותעריפי הארנונה לשנת הכספים הבאה מבוססים על מדד זה. על מנת ליצור סימטריה בין המדד הבסיסי למדד החדש, נקבע בסיפא של פסקה 1, כי המדד החדש אליו יוצמד החיוב, יהיה המדד, שקדם למדד, שפורסם סמוך לפני יום התשלום". (ע' 1164-1162)

4.13 וראה בעניין זה אף פסקי דין בהם הוכר העקרון הנ"ל: תמ (בי"ש) 102/08, גנץ נ. עיריית באר שבע וכן תת (תי"א) 125/06 יוסף אלוני נ' עיריית חולון (פורסמו בנבו).

4.14 הנה כי כן, החל משנת 2000, הארנונה המשולמת על פי הסדר תשלומים, צמודה למדד המחירים לצרכן, בעלותו עולים הם בשעור עליית המדד ובירדו (מתחת למדד חודש אוקטובר בשנה שקדמה לשנת המס הרלוונטית) – יש להפחיתם בהתאם.

5 הקבוצה וסכום התביעה הכולל

5.1 כאמור לעיל חייבה המשיבה, החל משנת 2005 ואילך (כולל שנת 2009) חיובי יתר שמקורם בהגדלה לא חוקית של בסיס המס, את כלל בעלי הנכסים משלמי הארנונה בקרית מוצקין המסווגים בצו המיסים כמגורים אזור א', מגורים אזור ב', מלאכה ותעשייה, בנקים, קרקע תפוסה, מרכז נופש מבנה, מרכז נופש קרקע תפוסה. החל משנת 2009, חייבה המשיבה, את כלל בעלי הנכסים חיובי יתר שמקורם אי הפחתת החיובים עקב ירידת המדדים ו/או הוספת הפרשי הצמדה בשעור גבוה משעור עליית המדד.

5.2 לצורך תביעה זו, נכללים ב"קבוצה":

5.2.1 כל בעלי הנכסים המסווגים בצו המיסים כסוג מגורים אזור א', מגורים אזור ב', מלאכה ותעשייה, בנקים, קרקע תפוסה, מרכז נופש מבנה, מרכז נופש קרקע תפוסה, ששילמו בשנים 2008 ו- 2009 למשיבה ארנונה ביתר, עקב צרוף "תוספת הארנונה" שאושרה למשיבה רק לגבי שנת 2004 לפי סעיף 11 (א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 - לבסיס הארנונה בשנים 2009-2005, ו/או

5.2.2 כל הנישומים אשר בשנת 2009 שילמו למשיבה, תשלומי ארנונה ביתר, עקב אי הפחתת החיוב ודרישות התשלום לאור המדדים השליליים באותה שנה וחיוב בשעור העולה על שעור עליית המדד.

5.3 בהסתמך על ההנחה הנ"ל ועל הנתונים המתפרסמים ע"י הלמ"ס בדבר מספר תושביה של המשיבה ובעלי הנכסים הרלוונטים, ניתן להעריך כי מספר חברי הקבוצה מסתכם בלמעלה מ- 15,000 חברים (בתי אב ותאגידים שונים).

5.4 בהתבסס על דו"ח הלמ"ס לשנת 2007, באשר לגביית הארנונה של המשיבה, ניתן להעריך כי כלל חיובי היתר שבוצעו על ידה הינם כדלקמן:

5.4.1 בגין צרוף "תוספת הארנונה" לבסיס המס שלא כדין, בשנים 2009-2005 – בסך של 29,008,175 ₪ ובשנים 2009-2008 – בסך של 11,378,286 ש"ח לפי הפירוט בנספח י' לתובענה.

5.4.2 בגין אי הפחתת החיובים עקב ירידת המדדים בשנת 2009 וחיוב בשעור העולה על שעור עליית המדד, סך של 662,000 ₪, לפי הפירוט בנספח יא' לתובענה.

5.5 כאמור, אין בידי המבקש מספרים מדוייקים באשר למספר חברי הקבוצה או בדבר ההיקף הכספי המדוייק של חיובי היתר. מידע זה מצוי בידי המשיבה וניתן יהיה לבררו על נקלה, לאחר אישור התובענה כייצוגית וניהול ההליכים לגופו של ענין.

וראה בענין זה את פסיקת בית המשפט המחוזי בת"א, מפי כבי השופטת ד"ר ד. פלפל:

" ובאנלוגיה למקרה הנדון: הסעד המבוקש הנו אחד – קרי השבה. התוצאה הכספית של ההשבה לגבי כל אחד ואחד מחברי הקבוצה יכולה להיות שונה. תעריפי החיוב בגין פעולה אחת לענין "הוצאות האכיפה" זהים, למרות שיתכן שסה"כ ההוצאות עשוי להיות שונה מחייב לחייב. אותו הגיון חל גם לגבי קביעת חיוב בגין שליחת גזבים למקום המגורים של החייב.

אין צורך בהוכחת נזק ספציפי לכל אחד; אין גם קושי באיתור סכומי ההשבה. מידע כזה מצוי לבטח במאגרי המחשב של העיריה, וביכולתה להפיק דו"ח פשוט מן המחשב. לצורך ההשבה, אני מוצאת כי הסעדים הולמים ברמה הנורמטיבית הליך של תביעת יצוג קבוצתית." תא (ת"א) 2328/99 חגי טיומקין נ' עיריית תל-אביב – יפו (פורסם בנבו).

6 עילות התביעה של המבקש

6.1 השבה מכח חוק ההצמדה

המקור הראשוני והישיר לחובת ההשבה, מצוי בסעיף 6 לחוק ההצמדה, הקובע את חובת ההשבה של תשלומי חובה (הכוללים כמובן, תשלומי ארנונה) בתוספת הפרשי הצמדה למדד (ואף ריבית, במקרה ותשלום היתר לא הושב תוך 30 יום ממועד הדרישה).

לשונו של הסעיף ברורה, אין צריכה היא במקרה דנן, לפרשנות כלשהי ומכוחה חייבת המשיבה להשיב את חיובי היתר שגבתה בניגוד לחוק מהמבקש ומשאר חברי הקבוצה.

6.2 השבה מכח דיני עשיית עושר ולא במשפט

סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשלי"ט-1979 (להלן – חוק עשיית עושר) עוסק בחובת ההשבה ולפיו:

"1. חובת ההשבה

(א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן -הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה".

בע"א 1761/02 רשות העתיקות נ' מפעלי תחנות בע"מ, פ"ד ס(4) 545, 566, קבע בית המשפט העליון כי:

" רשות ציבור המחזיקה בשררה יכולה ורשאית לפעול רק – ואך ורק – מכוח הסמכה שבחוק. אין לו לשלטון אלא מה שקנה בחוק. עיקרון כללי זה הפך עקרון יסוד בישראל בהקשר של גביית מסים ותשלומי חובה אחרים. וכלשון סעיף 1 לחוק-יסוד: משק המדינה: "מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פי; הוא הדין לגבי אגרות". הוראה זו זכתה לחיזוק ולעיגון עם חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע (בסעיפים 3 ו-8 שבו) כי אין פוגעים בקניינו של אדם אלא לפי חוק או מכוח הסמכה מפורשת שבו. ... בין כך ובין אחרת לא יימצאו חולקים כי אין ניתן להטיל מס או אגרה אלא לפי חוק או מכוח הסמכה שבו. עקרונות אלה משמיעים אותנו – בהקשר דיני עשיית עושר – כי קבלת תשלום על ידי הרשות שלא לפי חוק ושלא מכוח הסמכה מפורשת שבו – והוא עניינו – היא קבלת דבר "שלא על פי זכות שבדין". פירוש: היעדר הסמכה הופך את התשלום לתשלום שלא על פי זכות שבדין, וממילא מקים הוא לכאורה חובת השבה".

בע"א 546/04 עיריית ירושלים נ' שרותי בריאות כללית (פורסם בנבו), דן בית המשפט העליון לאחרונה בנושא השבת סכום ששולם לרשות שלא על פי זכות שבדין, לאור טענת טעות משותפת לרשות ולנישום וקבע כי:

"רשות שגבתה מס שלא כדין תחויב בהשבה מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט. ...

בדיני עשיית עושר, העובדה כי הטעות משותפת גם למקבל התשלום אינה מונעת, כשלעצמה, היווצרותה של זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר. הפגם ברצון של הצד המשלם הוא שעומד ביסוד עילת ההשבה מחמת טעות:

"במקרי תשלום חד צדדי יש לבחון את שאלת הטעות בראש ובראשונה מנקודת מבטו של הצד המשלם... העובדה כי מקבל התשלום פעל בתום לב וכן שלא ידע כלל על דבר הטעות אין בה, כשלעצמה, כדי לשלול את זכות המשלם להשבה, ובלבד שהתמלאו התנאים הדרושים לכך, היינו, שמדובר בטעות המקנה זכות להשבה" (פרידמן, 815, 824, וראו גם בעמ' 866).

בהתאם פסק בית משפט זה כי די בכך שהתקיים פגם ברצונו של הצד המשלם כדי להקים זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר:

"שאלת תום ליבו של מקבל התשלום אינה כלל לעניין, מכל מקום בשלב בירור השאלה אם קמה ונהייתה עילת השבה... טעות מצידו של מקבל התשלום - גם טעות שבתום לב - אין בה כדי לשלול חובת השבה... גם בהניחנו כי הטעות שבדין היתה טעות הדדית לא היה באותה הדדיות, כדי למנוע היווצרותה של זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר" (פרשת רשות העתיקות, פסקה 37) ...

עוד נקבע באותה פרשה (שרותי בריאות כללית) כי בסיס נוסף לחיוב בהשבה במקרה של גביית בחוסר סמכות, הינו **השמירה על עקרון שלטון החוק** ובלשונו של בית המשפט:

" החובה להקפיד על מילוי החוק מוטלת על הרשות הציבורית מקבלת התשלום, יותר משהיא מוטלת על הפרט המשלם. (ע' 25) ...

גביית תשלומי-יתר של ארנונה שלא כדין נגועה באי-חוקיות הגוררת השבה. נקודת המוצא ביחס לתשלומי-יתר היא השבה מלאה של תשלומי-היתר ששולמו לרשות: "אין מחלוקת בקשר לכך שאכן שולם למעשה סכום של ארנונה כללית העולה על מה שהמשיבה היתה חייבת לשלם כדין... ראוי היה שהרשות הציבורית תחזיר את מה ששולם ביתר גם ללא התדיינות" (בר"ע 2824/91 עיריית חיפה נ' לה נסיונל חברה ישראלית לביטוח בע"מ, פסקה 2 להחלטתו של הנשיא שמגר (לא פורסם, [פורסם בבבן], 16.10.1991); (ע' 31).....

"גבייה בחוסר סמכות, כפי שנעשה הדבר בענייננו, פוגעת בשלטון החוק. קביעת חובת השבה מלאה בגין עילה של גבייה בחוסר סמכות מסייעת בשמירה על עקרון שלטון החוק, למען יבדקו הרשויות היטב את מעשיהן ואת סמכויותיהן בטרם יטילו חיוב כספי על האזרח:

"הרשות מצידה חייבת להקפיד הקפד-היטב כי כל פעולותיה תיעשנה על-פי דין. הנטל בענין זה על כתפיה של הרשות מוטל הוא - על כתפיה ולא על כתפיו של הפרט" (פרשת רשות העתיקות, פסקה 43; כן ראו פרידמן 877). (ע' 38)".

עילות תביעה מכח פקודת הנזיקין (נוסח חדש)

6.3 חיובי היתר הבלתי חוקיים שבוצעו ע"י המשיבה, מקימים אף מספר עילות תביעה נוספות, על פי **פקודת הנזיקין (נוסח חדש)** (להלן "הפקודה"), המצדיקות גם הן השבה ו/או פיצוי המבקש וחברי הקבוצה בנוק שנגרם להם, כתוצאה מתשלומי היתר:

6.3.1 רשלנות (לפי סימן ד' לפקודה) – גם לו יטען כי המשיבה לא היתה ערה להוצאת חיובי היתר, לא ניתן לחלוק על הטענה כי בשולחה למבקש ולשאר חברי הקבוצה, חיובים שאינם מעודכנים הכוללים סכומים העולים על הקבוע בחוק תוך גרימת חסרון כיס ופגיעה בקניינם - לא פעלה המשיבה במיומנות ובמידת הזהירות המצופה מרשות סבירה וההתרשלות זו בוצעה כלפי המבקש, לו חבה המשיבה חובה שלא לנהוג כך. הפרת חובה זו – גרמה לנזק (חסרון הכיס) שהשבתו נתבעת.

6.3.2 שליחת יד (לפי סימן ו' לפקודה) - המשיבה מעכבת שלא כדין כספים השייכים למבקש ומונעת אותם ממנו.

6.3.3 הטעיה (לפי סימן ז' לפקודה) – בהציגה בפני המבקש מצג כוזב, לפיו חובתו לשלם את חיובי היתר ו/או כי חיובי היתר נדרשים כחוק, מתוך כוונה להטעות את המבקש (או לכל הפחות בידיעה ברורה, לפי מבחן השכל הישור), אשר אכן הוטעה ושילם את דרישות התשלום שכללו את חיובי היתר.

6.3.4 הפרת חובה חקוקה (לפי סימן י' לפקודה) – המשיבה לא קיימה את חובתה לגבות אך ורק את שמתיר לה החוק, ובמקרה דנן לא להוסיף לבסיס המס את התוספת לארנונה שאושרה לגבי שנת 2004 בלבד, הפרה אשר גרמה למבקש לחסרון כיס שהינו נזק, שהחוק עצמו נתכוון למנוע.

7 התנאים לאישור התובענה כייצוגית

7.1 סעיף 1 לחוק **תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006** (להלן "חוק התובענות") מגדיר את מטרתיו כדלקמן:

"מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות, ובכך לקדם בפרט את אלה:

- (1) מימוש זכות הגישה לבית המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסיה המתקשים לפנות לבית המשפט כיחידים;
- (2) אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו;
- (3) מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין;

(4) ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות."

7.2 סעיף 3 לחוק התובענות, קובע כי:

(א) לא תוגש תובענה ייצוגית אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית;"

7.3 סעיף 11 לתוספת השניה לחוק התובענות, קובע כי בין המקרים אותם ניתן להגיש כתובענה ייצוגית, נכללת גם:

"תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין, כמס, אגרה או תשלום חובה אחר."

7.4 סעיף 8 לחוק התובענות קובע כי:

(א) בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל אלה:

- (1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;
- (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;
- (3) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;
- (4) קיים יסוד סביר להניח כי ענינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בתום לב."

8 עמידת הבקשה וכתב התביעה במבחני החוק

התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה

8.1 הן עובדתית והן משפטית, עליות התביעה בתביעה דנן, הינן מהותיות, בנוגע בין היתר בזכויות יסוד של הפרט (כולל זכות הקניין), וכפיפות הרשות הציבורית לשלטון החוק.

8.2 כמו כן, מעוררת התובענה סוגיה המשותפת כאמור לכלל חברי הקבוצה, משלמי הארנונה אצל המשיבה, שמספרם מוערך באלפי נישומים (אנשים ותאגידים שונים). וראה בעניין זה את דברי כב' השופטת ד"ר ד. פלפל בפרשת חגי טיומקין לפיהם:

"במקרה הנוכחי מדובר בתושבי העיר תל-אביב – יפו וכן אחרים נוספים החייבים בגין דוחות חניה לעיריית תל-אביב – יפו. לא כל התובעים הפוטנציאליים מודעים לאפשרותם לתבוע, הם אינם חברי "אותו הכפר" והם גם לא מוכרים למבקש. בכך שונה המקרה הנוכחי ממקרה דאוד עטייה הנ"ל; נראה כי מידע באשר לזכויותיהם עשוי להתגלות רק אם יתאפשר שימוש בפנקסי העיריה. איני סבורה שהעיריה תעשה זאת באופן וולונטרי בלא כל הליך משפטי שיחייבה לעשות כן.

כמו כן, מדובר בחובות "קטנים" יחסית, אשר אינם עולים על כמה מאות שקלים במקרים ה"קשים" ביותר. באם לא תתארגן קבוצה אשר תתבע את השבת הכספים במשותף, נראה כי כל תובע פוטנציאלי יוותר על זכות התביעה שלו, והמשיבה תצא נשכרת בגין פעולות בלתי חוקיות בהן נקטה.

לכן בגסיבות תובענה זו כמפורט לעיל, משום המאטריה בה עוסקת התובענה והאינטרס הציבורי שבחוקיות פעולות הרשות, ישנו טעם מיוחד באישור התובענה כתביעת ייצוג קבוצתית."

סיכויי ההצלחה של התביעה גבוהים

8.3 סיכויי ההצלחה של התביעה הינם גבוהים ביותר ובוודאי שהינם למעלה מסבירים, לאור לשונו הברורה של החוק, הפסיקה שדנה במקרים דומים, ודרך פעולתן של רשויות מקומיות אחרות - בהתאם לחוק.

התביעה הינה הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין

8.4 העובדה שכל אחד מחברי הקבוצה, חוייב חיוב יתר, בסכום יחסית נמוך לשעצמו, אינה מצדיקה כלכלית הגשת תביעה ע"י כל אחד מהם בנפרד, בהשוואה לתביעה משותפת, המסתכמת בסכום כולל המוערך בכ- 29,670,000 ₪, תומכת גם היא באישור השימוש בכלי התביעה הייצוגית הואיל וזוהי "הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין".

8.5 אי אישור התביעה כייצוגית כמבוקש, יגרום בוודאות לכך שהחוטא יצא נשכר, באשר הרוב המכריע של הנישומים אצל המשיבה, ימנע מהגשת תביעות פרטניות הן עקב יחסי "העלות – העדר תועלת", הקיצוניים והן עקב העדר הרצון להתעמת כאזרח פרטי המוגבל באמצעיו מול גוף שלטוני, עתיר תקציבים ויכולת לשכור שירותים משפטיים.

8.6 לאור האמור, ברור כי שאלות משותפות אלה, בין כל חברי הקבוצה ראויות להיות נדונות יחדיו בתובענה אחת.

קיים יסוד סביר להניח כי המבקש ובאי כוחו מייצגים בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים בקבוצה

8.7 המבקש מחזיק בנכס ושילם על פי דרישת המשיבה חיובי יתר, שהשבתם לו ולכלל חברי הקבוצה נתבעת בתביעה דנן, מכח עילות תביעה זהות.

המבקש הינו עורך דין במקצועו, המתמחה בין היתר, בדיני רשויות מקומיות. לפיכך, ברור כי קיים יסוד סביר להניח שהמבקש הינו "תובע ראוי" בהיותו מייצג בתום לב ובדרך הולמת, את עניינו הוא, כמו גם עניינם של שאר חברי הקבוצה, שאף הם סבלו חסרון כיס, בשלמם את חיובי הארנונה ביתר ובניגוד לחוק.

8.8 ב"כ המבקש כשירים אף הם לייצג בדרך הולמת את עניין המבקש ואת עניינם של חברי הקבוצה, בכלל.

עו"ד יצחק מירון, הינו בעל נסיון רב בתחום הליטיגציה בכלל ובתחום המוניציפלי והמינהלי בפרט. במסגרת זו, ייצג משרד ב"כ המבקש, באופן שוטף, מספר רשויות מקומיות באזור הצפון (מ.א. הגלבו, מ.מ. יבנאל, מ.מ. ערעה, מ.מ. כפר כנא, מ.מ. עאיבלין ועוד).

לעו"ד מירון גם הכרות אישית עם התחום המוניציפלי, גם מעברו השני של המתרס, בעקבות כהונתו כראש עיריית עפולה במשך שבע שנים (2005-1998).

עו"ד אמין מרגייה (שהינו בהשכלתו גם בעל תואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת חיפה ותואר בחשבונאות מאוניברסיטת בר אילן) הינו עו"ד רב נסיון בייצוג משפטי ובתחום המוניציפלי והמינהלי בפרט.

סיכום 9

9.1 בקשה זו נתמכת בתצהיר המבקש.

9.2 אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להיעתר לבקשה ולהורות כמבוקש במבוא, על ניהול התובענה כתובענה ייצוגית.

יצחק מירון, עו"ד
ב"כ המבקש

תצהיר העותר

אני החתום מטה, אסף רשף, מס' זהות 28688372 לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזה לאמור:

1. תצהירי זה ניתן לתמיכה בעתירה אשר הוגשה בשמי, כנגד עיריית קרית מוצקין ולאומות האמור בה.
2. האמור בסעיפים 2, 3.3, 3.5 ו-3.6 שבעתירה הוא בידיעתי האישית.
3. האמור בסעיפים 1,3.1,3.2,3.4,4,5,6,7,8 שבעתירה הוא נכון לפי מיטב ידיעתי ואמונותי. המקור לידיעתי ולאמונותי הוא עצה משפטית שקיבלתי.
4. אני מצהיר כי השם דלעיל הוא שמי, החתימה דלמטה היא חתימתי, וכי תוכן תצהירי זה אמת.

חתימת המצהיר

אישור

אני החתום מטה יצחק מירון, עורך דין, מאשר בזה כי ביום 11.1.10 הופיע בפני, מר אסף רשף, שזיהיתיו על פי תעודת זהות מס' 28688372 ולאחר שהוזהרתי כי עליו לומר את האמת כולה ואת האמת בלבד, וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר נכונות הצהרתו דלעיל וחתם עליה בפני.

יצחק מירון, ע"י

מ.ר. 11238

חתימת מקבל התצהיר

בעניין:

אסף רשף, עו"ד, ת.ז. 28688372

ע"י ב"כ עוה"ד יצחק מירון

ו/או אמין מרגייה ו/או נפתלי פרידלנדר

משדרות ארלוזורוב 18, עפולה 18280

טל: 04-6527404 פקס: 04-6528393

דואר-אלקטרוני: mirone.law@gmail.com

התובע

- נגד -

עיריית קרית מוצקין

משדרות משה גושן 92

קרית מוצקין

הנתבעת

מהות התביעה: ייצוגית, כספית

סכום התביעה: 855 ₪ לתובע (12,000,000 ₪ מוערך לכל הקבוצה, בגין השנים 2008-2009)

כתב תביעה

בהתאם לתקנה 29 לתקנות בתי משפט לעניינים

מינהליים (סדרי דין), תשס"א-2000

1. מבוא

1.1 עניינו של כתב התביעה, בשניים:

1.1.1 בהחזר ארנונה שנגבתה ע"י הנתבעת ביתר ובניגוד לחוק, בדרך של הוספת "תוספת הארנונה" ששר הפנים אישר לנתבעת להטיל בשנת 2004, בהתאם לסעיף 11(א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1992 (להלן "חוק ההסדרים"), לבסיס הארנונה, החל משנת 2005 ועד לשנת 2009 והממשיכה להשפיע על שיעור חיובי הארנונה עד למועד הגשת העתירה.

1.1.2 בהחזר גביית יתר של ארנונה ע"י הנתבעת, עקב אי עדכון הצמדה שלילית למדד, וכן הוספת הצמדה למדד בשעור העולה על שעור עליית המדד בפועל

בשנת 2009 והכל בניגוד לחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), תש"ס-1980.

1.2 כתוצאה מפעולות הנתבעת, חויבו התובע וכן שאר חברי הקבוצה, בחיובי יתר המסתכמים על פי אומדן התובע, בסך כולל של 29,670,175 ₪.

1.3 מטרתה של התובענה להשיב את תשלומי היתר שנגבו ע"י הנתבעת בניגוד לחוק, לתובע ולכלל הנישומים אצל הנתבעת, אשר עקב אי ידיעתם ו/או אי הכרתם את החוק, שילמו תשלומי יתר לנתבעת.

1.4 התובע יטען כי על הנתבעת כרשות ציבורית, לפעול בתום לב, בהתאם לסמכויותיה הקבועות בחוק, במיוחד כשמדובר בגביית כספים מתושביה ובלשונו של בית המשפט שדן בעניין דומה:

" תושבים המקבלים חשבונות לתשלום עבור שירותים או מצרכים שונים מגופים ציבוריים, או גופים גדולים ונכבדים אחרים העוסקים במתן שירותים כאלו, אינם נוהגים בדרך-כלל להרהר אחר מידותיו וחישוביו של אותו חשבון. מחד גיסא – חסרים להם בדרך-כלל כלים, נתונים ועובדות הכרחיים כדי לבדוק את החישוב, מאידך גיסא – גודלו, "ציבוריותו" ו"מכובדותו" של הגוף מרגיעים בדרך-כלל את מקבל החשבון, ולא עולה על דעתו – ובצדק – שיש הטעיה מכוונת בחשבון.

סיטואציה זו של "נפיל ציבורי", או "נפיל כלכלי", מול "נפולת" מהבחינה העובדתית ומבחינת יכולת ההתמודדות במאטריה מהסוג שמדובר בה מטילה על ה"נפיל" עול כבד מאוד לבחון את עצמו ולהיות משוכנע שהוא לא נפל לכלל טעות או פרשנות לקויה או ליישומה של שיטת בדיקה לא מהימנה (של קריאת מוני חשמל, טלפון, גז וכל כיוצא בזה). הוא יודע ש"הנפולת העובדתית" איננה מסוגלת לבדוק אותו, וכי בדרך-כלל על-פיו יישק דבר, ולכן שומה עליו לבחון ולבדוק גנזי נסתרות הן של פרשנות חוק והן של עזרים שבהם הוא משתמש כדי לגבש את חובו של כל צרכן.

לא תמיד עומד "הנפיל הציבורי" או "הכלכלי" בסטנדרטים הגבוהים הללו, ואנו יודעים מניסיון החיים, שיש שלבו גם בכל הנוגע להפנמת חובה זו, ויש שמתקיימת עצימת עיניים, ויש גם מקרים קיצוניים יותר.

אחת הערובות לדרבון ה"נפילים" למען הפנמת החובה המוטלת עליהם, למען פקירת עיניים (בניגוד לעצימתן), ולטובת יצירת משקל שכנגד למחשבות בלתי רצויות אחרות שיכול שיתרוצצו במנגנונים שלהם, היא הידיעה כי מי שלא ימלא חובה זו שביום פקודה שלם ישלם והשב ישיב לבעליו את המגיע לו.

זהו גם ההיגיון של מוסד התביעה הייצוגית המרחפת מעל לראשי תאגידים גדולים, שאלמלא החשש ממנה הם לא היו מוטרדים מהסיכון שבתביעות קטנות וספורדיות להשבת סכומי כסף לא גדולים. "ת"א (י-ם) 1114/99 שוקרון נ' עיריית ירושלים, פ"מ, כרך תש"ס, חלק ראשון, תש"ס 2000-, ע' 514, 50020.

2. הצדדים

2.1 התובע מחזיק בדירה ברח' יעל 21 קרית מוצקין, הרשומה אצל הנתבעת כנכס מס' 12502100100 (מספר משלם 28688372) והמסווגת כ"בניינים המשמשים למגורים – אזור א'", בהתאם לצו הארנונה של הנתבעת.

העתק חיובי הארנונה של התובע, בין השנים 2005-2009, מצ"ב כנספח ב'.

2.2 הנתבעת הינה רשות מקומית, הפועלת מכח פקודת העיריות [נוסח חדש], המוסמכת להטיל ארנונה בתחומה, בהתאם לחוק ההסדרים ובהתאם לכללים הקבועים בחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) תש"ס 1980 (להלן "חוק ההצמדה").

3. העובדות

3.1 ביום 14.10.2004, ניתן בחתימת שר הפנים ושר האוצר, "אישור תוספת ארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק ההסדרים, על פיו הותר לנתבעת "להטיל תוספת ארנונה על הנכסים המפורטים להלן בשעור המפורט לצידם, בעד התקופה שמיום אישור זה ועד סוף שנת הכספים 2004".

בהמשך מצויינים באישור מספר סוגי נכסים, לגביהם הותר לנתבעת להטיל תוספת ארנונה, בסכום שונה לגבי כל נכס.

צילום האישור, מסומן ג', מצ"ב.

3.2 כעולה מצווי הארנונה של הנתבעת לשנים 2005-2009, צורפה "תוספת הארנונה" שאושרה בשנת 2004 בהתאם לסעיף 11(א) לחוק ההסדרים, לבסיס המס גם בשנים אלו וזאת בניגוד לחוק וללשון האישור להעלאת הארנונה לשנת 2004 בו צויין כאמור כי תוקפו מוגבל לתקופה שמיום האישור – 14.10.2004 ועד 31.12.2004, יום סיום שנת המס.

צילום צווי הארנונה לשנים 2004-2009, מסומנים ד' – ט', מצ"ב.

3.3 בהתאם לנתונים המפורטים בנספח י' המצ"ב, כתוצאה ממעשיה הנ"ל של הנתבעת, חויב התובע בחיובי יתר בארנונה בשנים 2005-2009, בסך של 2,086.52 ₪ (כולל הפרשי הצמדה) ובשנים 2008-2009 בלבד, בסך של 822.30 ₪.

3.4 זאת ועוד. כמפורט בנספח יא' המצ"ב, השתנה מדד המחירים לצרכן, החל מחודש אוקטובר 2008 (מדד הבסיס, לענייננו) ובחודשים דצמבר 2008 עד מרץ 2009 (כולל) היה המדד שלילי ונמוך ביחס למדד הבסיס, עובדה שחייבה לעדכן את חיובי הארנונה אשר נשלחו ע"י הנתבעת לתובע, ולהפחיתם בהתאמה, לתקופות 2 ו-3, 2009.

הנתבעת פעלה בניגוד לקבוע בחוק ולא עדכנה את החיובים שהוצאו לתובע בהתאמה.

כמו כן, בתקופות 4,5,6 – צרפה הנתבעת לחיובי הארנונה של התובע הפרשי הצמדה גבוהים יותר משעור עליית המדד לכל תקופה בהתאמה.

3.5 בהתאם לנתונים המפורטים בנספח יא' המצ"ב, כתוצאה ממעשיה ומחדליה הנ"ל של הנתבעת כאמור בסעיף 3.4 לעיל, חויב התובע בחיובי יתר בארנונה בשנת 2009 – בסך של 32.79 ₪.

3.6 התובע פנה אל הנתבעת בדרישה להשיב לו את חיובי היתר, אך הנתבעת לא נענתה לפנייה.

צילום הפניה לנתבעת, מסומן יב', מצ"ב.

4. הטיעון המשפטי

צרוף "תוספת לארנונה" לבסיס המס

4.1 סעיף 274 ד. לפקודת העיריות (נוסח חדש) קובע כי :

"לא תחול חובת תשלום ארנונה יותר מפעם אחת על נכס אחד לאותה שנת כספים".

4.2 חוק ההסדרים קובע בסעיף 8 כי :

" (א) מועצה תטיל בכל שנת כספים ארנונה כללית, על הנכסים שבתחומה שאינם אדמת בנין; הארנונה תחושב לפי יחידת שטח בהתאם לסוג הנכס, לשימושו ולמקומו, ותשולם בידי המחזיק בנכס."

4.3 בסעיף 9 לחוק ההסדרים, נקבע כי :

" (א) השרים יקבעו בתקנות, סכומים מזעריים וסכומים מרביים לארנונה הכללית אשר יטילו הרשויות המקומיות על כל אחד מסוגי הנכסים, וכן רשאים הם לקבוע יחס בין הסכומים אשר יוטלו על כל אחד

מסוגי הנכסים. הסכומים המרביים והמזעריים יעודכנו לכל שנת כספים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות.

(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם ניתנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף קטן (א), ויהיה בכפוף לכל הוראה אחרת שנקבעה בתקנות כאמור ובכפוף לתקנות ולכללים לפי סעיף 8(ב);..."

4.4 בהמשך, קובע חוק ההסדרים שתי דרכים המאפשרות לרשות מקומית העלאת ארנונה (מעבר לסכומי העדכון, הנקבעים ע"י משרד הפנים עצמו).

הדרך האחת הינה בהתאם לסעיף 9 ב. לחוק ההסדרים, הידועה כ"העלאת חריגה", לפיה:

- (1) רשות מקומית רשאית להעלות את סכומי הארנונה הכללית, דרך כלל או לסוג נכסים, בשיעור גבוה משיעור העדכון, ובלבד שהעלאת ארנונה בשל נכס שאינו מבנה מגורים תותנה בהעלאת ארנונה בשל נכס מסוג מבנה מגורים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות;
- (2) רשות מקומית רשאית להטיל ארנונה שלא בהתאם לאמור ברישה, ובלבד שקיבלה לכך אישור השרים; ושלחה, בטרם פנייתה לקבלת אישור השרים, לכל מחזיק בנכס שבשלו בכוונתה להטיל ארנונה שלא בהתאם לאמור, תחילתו של אישור השרים בראשית שנת הכספים שבשלה הוא ניתן;.

הדרך השנייה להעלאת ארנונה, מופיעה בסעיף 11 לחוק ההסדרים, אשר החליף את סעיף 278 לפקודת העיריות (נוסח חדש), ובו נקבע הסדר הידוע כ"תוספת ארנונה", כדלקמן:

" (א) שר הפנים רשאי להתיר לרשות מקומית שאושרה לה תכנית הבראה לפי סעיף 140ד(ב) לפקודת העיריות או לפי סעיף 35ד(ב) לפקודת המועצות המקומיות, להטיל בתוך שנת הכספים שבה אושרה תכנית הבראה כאמור, תוספת לארנונה בעד התקופה שמיום האישור ועד סוף שנת הכספים, ולקבוע מועדים לתשלום התוספת; היתר שעל פיו מוטלים סכומי ארנונה שאינם בהתאם להוראות לפי סעיף 9(ב), טעון גם הסכמת שר האוצר."

4.5 פסיקת בית המשפט שדנה בסוגיה, הדגישה כי "תוספת לארנונה" בהתאם לסעיף 11 לחוק, מתווספת לחיוב הארנונה, **באותה שנה בלבד** ובניגוד לתוספת חריגה, המוטלת מכח סעיף 9 לחוק ההסדרים, אין היא מצטרפת לבסיס הארנונה, בשנים הבאות.

ראה בעניין זה עא (ת"א) 2828/03 **שלמה מומן נ' עיריית רמלה** [פורסם בנבו] 2006, בו נדונה השאלה ובית המשפט פסק כי:

מוקד המחלוקת בין הצדדים התרחק מן השאלה הפרוצדוראלית בדבר מתן הרשות להתגונן, אלא הוא נעוץ למעשה בשאלה משפטית גרידא העומדת בלב התובענה שהוגשה בפני הערכאה הראשונה, והיא: האם, כטענת המערער, **תוספת לארנונה אין בכוחה לשנות את בסיס המס ועל-כן אין להביאה בחשבון לצורך עדכון תעריפי הארנונה בשנה העוקבת ומדי שנה**; שמא, כטענת הנתבעת, אף אם הוחלט על התוספת בימיה האחרונים של שנת המס – משנה התוספת את בסיס המס לצורך עדכון תעריפי הארנונה בשנת המס העוקבת.

כפי שיבואר להלן, במחלוקת משפטית זו **דעתי היא כי עמדתו של המערער בדין יסודה.**

גם העובדה שתוספת לארנונה מכוח סעיף 11(א) לחוק ההסדרים פועלת בתוך שנת המס בלבד, כעולה מלשון ההוראה, מלמדת כי אין בכוחה לשנות את בסיס המס לעניין תעריפי הארנונה לשנה הבאה. כל עמדה אחרת תאפשר לרשות ליטול אישור להטלת תוספת ארנונה בסוף שנת המס לצורך הרחבת בסיס המס לשנה הבאה, באופן שבו תפרום הרשות את הכבילות והגדרות שהוטלו עליה במסגרת חוקי ההקפאה. יש מקום להניח, כי לא בכדי יצר המחוקק את ההפרדה בין המסלול שעניינו העלאת ארנונה מראש ולכל שנת המס, המצוי בסמכות הרשות (כפוף לקיומם של מספר תנאים) מכוח סעיף 9 לחוק ההסדרים; לבין המסלול האחר שעניינו בסמכות להטיל תוספת ארנונה, אשר תלויה באישור שר הפנים (ולעיתים אף שר נוסף), מותנית בקיומן של נסיבות מיוחדות ומוגבלת מבחינת הזמן **רק לתקופה בתוך שנת המס שמאז אישור השר או השרים ועד לסיים שנת המס.**" (ההדגשות הוספו, י.מ.)

וכן ראה דבריו של בית המשפט לעניינים מינהליים בנצרת **בעתמ (נצ') 1048/05 אגודת החקלאי מטולה נ' המועצה המקומית מטולה** [פורסם בנבו]:

"אילו רצה המחוקק להתיר הטלת תוספת ארנונה לצורך מימון פרויקטים מתמשכים, האמורים להתבצע גם בשנת הכספים הבאה, היה מצוין כי תוספת הארנונה מוטלת "בעד התקופה שמיום אישור השרים ואילך". אך המחוקק לא אמר כך". (עמ' 10 לפסק הדין).

"אבל, בה במידה שהנחה המוענקת למחזיק אינה באה בחשבון לצורך חישוב "הסכום שהגיע כדין" בשנה החולפת, כך גם תוספת ארנונה המוטלת בעד תקופה מוגבלת, לא תבוא בחשבון לצורך צו הארנונה בשנת הכספים הבאה. כל הסבור אחרת, משמיט את הקרקע מתחת לעקרונות שאין לאשר תוספת ארנונה אם היא מיועדת לחול גם בשנות הכספים הבאות ומרוקן מתוכן את משמעותו של הביטוי "בעד התקופה מיום אישור

השרים ועד תום שנת הכספים" וכבר דנתי בכך לעיל" (עמ' 12 לפסק הדין).

4.6 הנה כי כן, אישור לתוספת ארנונה שניתן על פי סעיף 11 לחוק ההסדרים, תקף לאותה שנה ואין לצרפו לבסיס המס בשנים שלאחריה.

אי עדכון החיובים עקב מדדים שליליים

4.7 חוק ההסדרים, קובע בסעיף 8 כי:

"(א) מועצה תטיל בכל שנת כספים ארנונה כללית, על הנכסים שבתחומה שאינם אדמת בנין; הארנונה תחושב לפי יחידת שטח בהתאם לסוג הנכס, לשימושו ולמקומו, ותשולם בידי המחזיק בנכס."

4.8 בהמשך נקבע בסעיף 9 לחוק ההסדרים, כי:

"(א) השרים יקבעו בתקנות, סכומים מזעריים וסכומים מרביים לארנונה הכללית אשר יטילו הרשויות המקומיות על כל אחד מסוגי הנכסים, וכן רשאים הם לקבוע יחס בין הסכומים אשר יוטלו על כל אחד מסוגי הנכסים. הסכומים המרביים והמזעריים יעודכנו לכל שנת כספים, בהתאם לכללים שייקבעו בתקנות.

(ב) סכום הארנונה הכללית בשל מטר רבוע שתטיל מועצה על כל אחד מסוגי הנכסים, בכל שנת כספים, יהיה הסכום שהגיע כדין בשל מטר רבוע של אותו נכס בשנת הכספים הקודמת, בלא הנחה כלשהי אם ניתנה, בתוספת שיעור העדכון, ובלבד שהסכום שיוטל כאמור לא יפחת מהסכום המזערי ולא יעלה על הסכום המרבי שקבעו השרים בתקנות לפי סעיף קטן (א), ויהיה בכפוף לכל הוראה אחרת שנקבעה בתקנות כאמור ובכפוף לתקנות ולכללים לפי סעיף 8(ב);..."

4.9 בסעיף 1 לחוק ההצמדה, שהינו סעיף ההגדרות, נקבע כי "הפרשי הצמדה" משמעים:

"(1) לענין ארנונה כללית המשתלמת על פי הסדר תשלומים – עדכון הארנונה לפי שיעור השינוי של המדד, מן המדד שפורסם בחודש נובמבר שקדם ליום החיוב, עד המדד שקדם למדד שפורסם סמוך לפני יום התשלום;"

4.10 בהמשך, נקבע בסעיף 4 לחוק ההצמדה כי:

"(א) רשות מקומית רשאית לקבוע לארנונה כללית ולמס עסקים הסדר לפרעונם בתשלומים (להלן – הסדר תשלומים), במשך תקופה שלא תעלה על שנה ממועד החיוב בהם; כל תשלום לפי הסדר כאמור ישולם בתוספת

הפרשי הצמדה".

4.11 ובסעיף 6 לחוק ההצמדה נקבע כי :

" שילם אדם תשלום חובה שלא חב בו ביתר על הסכום שהוא חב בו (להלן – תשלום יתר) ולא הוחזר תשלום היתר תוך 30 ימים מיום שילומו, תחזירו הרשות המקומית בתוספת הפרשים לפי שיעור העליה של המדד מן המדד שפורסם סמוך לפני יום שילומו של תשלום היתר עד המדד שפורסם סמוך לפני היום הקובע שלפני יום החזרתו; לא הוחזר תשלום היתר תוך 30 ימים מיום שהאדם ששילמו הודע בכתב לרשות המקומית שהתשלום שנגבה ממנו הינו תשלום יתר, תחזירו הרשות המקומית בתוספת הפרשים לפי שיעור העליה של המדד כאמור ובתוספת ריבית צמודה בשיעור של 0.5% לחודש מיום שילומו של תשלום היתר עד יום החזרתו."

4.12 כפי שמציין ד"ר ה. רוטטוביץ בספרו "ארנונה עירונית" (כרך שני):

"בינואר 2000 תוקנה שיטת ההצמדה ונקבע כי תשלומי החובה לרשות המקומית יותאמו לכל שינוי במדד המחירים לצרכן, ולא רק במקרה של עליית המדד. כתוצאה מכך, אם מדד חודש כלשהו הוא מדד שלילי, יתרת החוב פוחתת בהתאמה. אם מדד חודש ינואר הוא מדד שלילי, אזי יתרת החוב של הנישום עשויה להיות פחות מסכום הארנונה הנומינלי".
(ע' 1158)..."

בשנת 2000 הביא המחוקק לידי ביטוי את השינוי שחל במשק מאז נחקק חוק ההצמדה בשנת 1980. השנוי התבטא בירידת מדד המחירים לצרכן. בשנת 1980, לא נלקחה בחשבון אפשרות כזו, החוק התייחס רק למדדים חיוביים ולפיכך נאמר בו: "תוספת לארנונה", "שינוי העלייה של המדד" ו"תוספת הפרשי הצמדה". לנוכח השינוי במשק, שונה הנוסח: במקום "תוספת לארנונה" בא "עדכון ארנונה", במקום "שיעור העלייה" בא "שיעור השינוי", ובמקום "בתוספת הפרשי הצמדה" בא "בהוספה או הפחתה של הפרשי הצמדה".....

בסעיפים הקטנים 1(1) ו-2(2) לחוק ההצמדה קיימות שיטות הצמדה שונות.

סעיף קטן 1(1) עוסק בארנונה המשולמת בהסדר תשלומים. ברוב הרשויות המקומיות משולמת הארנונה בשישה תשלומים דו-חודשיים. כל תשלום צמוד למדד שפורסם בחודש נובמבר, הוא מדד חודש אוקטובר של שנת הכספים הקודמת. יום החיוב בתשלום הוא האחד בינואר, ואין

מצמידים את החיוב העתי למדד הידוע באחד לינואר, הוא מדד חודש
נובמבר. הטעם לכך הוא, כי מועצת הרשות המקומית חייבת לחזק את
צו הטלת הארנונה עד לאחד בדצמבר שלפני שנת הכספים. במועד
קבלת ההחלטה ידוע מדד חודש אוקטובר, ותעריפי הארנונה לשנת
הכספים הבאה מבוססים על מדד זה. על מנת ליצור סימטריה בין המדד
הבסיסי למדד החדש, נקבע בסיפא של פסקה 1, כי המדד החדש אליו
יוצמד החיוב, יהיה המדד, שקדם למדד, שפורסם סמוך לפני יום
התשלום". (ע' 1164-1162)

4.13 וראה בעניין זה אף פסקי דין בהם הוכר העקרון הנ"ל: תמ (ב"ש) 102/08, גנץ נ. עיריית
באר שבע וכן תת (ת"א) 125/06 יוסף אלוני נ' עיריית חולון (פורסמו בנבו).

4.14 הנה כי כן, החל משנת 2000, הארנונה המשולמת על פי הסדר תשלומים, צמודה למדד
המחירים לצרכן, בעלותו עולים הם בשעור עליית המדד ובירודו (מתחת למדד חודש
אוקטובר בשנה שקדמה לשנת המס הרלוונטית) – יש להפחיתם בהתאם.

5 הקבוצה וסכום התביעה הכולל

5.1 כאמור לעיל חייבה הנתבעת, החל משנת 2005 ואילך (כולל שנת 2009) חיובי יתר שמקורם
בהגדלה לא חוקית של בסיס המס, את כלל בעלי הנכסים משלמי הארנונה בקרית מוצקין
המסווגים בצו המיסים כמגורים אזור א', מגורים אזור ב', מלאכה ותעשייה, בנקים, קרקע
תפוסה, מרכז נופש מבנה, מרכז נופש קרקע תפוסה. החל משנת 2009, חייבה הנתבעת את
כלל בעלי הנכסים חיובי יתר שמקורם אי הפחתת החיובים עקב ירידת המדדים ו/או
הוספת הפרשי הצמדה בשעור גבוה משעור עליית המדד.

5.2 לצורך תביעה זו, נכללים ב"קבוצה":

5.2.1 כל בעלי הנכסים המסווגים בצו המיסים כסוג מגורים אזור א', מגורים אזור
ב', מלאכה ותעשייה, בנקים, קרקע תפוסה, מרכז נופש מבנה, מרכז נופש
קרקע תפוסה, ששילמו בשנים 2008 ו- 2009 לנתבעת ארנונה ביתר, עקב
צרוף "תוספת הארנונה" שאושרה לנתבעת רק לגבי שנת 2004 לפי סעיף 11
(א) לחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב),
התשנ"ג-1992 - לבסיס הארנונה בשנים 2005-2009, ו/או

5.2.2 כל הנישומים אשר בשנת 2009 שילמו לנתבעת, תשלומי ארנונה ביתר, עקב
אי הפחתת החיוב ודרישות התשלום לאור המדדים השליליים באותה שנה
וחיוב בשעור העולה על שעור עליית המדד.

5.3 בהסתמך על ההנחה הנ"ל ועל הנתונים המתפרסמים ע"י הלמ"ס בדבר מספר תושביה של הנתבעת ובעלי הנכסים הרלוונטים, ניתן להעריך כי מספר חברי הקבוצה מסתכם בלמעלה מ-15,000 חברים (בתי אב ותאגידים שונים).

5.4 בהתבסס על דו"ח הלמ"ס לשנת 2007, באשר לגביית הארנונה של הנתבעת, ניתן להעריך כי כלל חיובי היתר שבוצעו על ידה הינם כדלקמן:

5.4.1 בגין צרוף "תוספת הארנונה" לבסיס המס שלא כדון, **בגין השנים 2005-2009 – בסך של 29,008,175 ₪ ובגין השנים 2008-2009 – בסך של 11,378,286 ש"ח** לפי הפירוט **בנספח ג'** לבקשה זו.

5.4.2 בגין אי הפחתת החיובים עקב ירידת המזדדים בשנת 2009 וחוב בשעור העולה על שעור עליית המזדד, סך של 662,000 ₪, לפי הפירוט **בנספח יא'** לבקשה זו.

5.5 כאמור, אין בידי התובע מספרים מדוייקים באשר למספר חברי הקבוצה או בדבר ההיקף הכספי המדוייק של חיובי היתר. מידע זה מצוי בידי הנתבעת וניתן יהיה לבררו על נקלה, לאחר אישור התובענה כייצוגית וניהול ההליכים לגופו של ענין.

וראה בענין זה את פסיקת בית המשפט המחוזי בת"א, מפי כב' השופטת ד"ר ד. פלפל:

" ובאנלוגיה למקרה הנדון: הסעד המבוקש הנו אחד – קרי השבה. התוצאה הכספית של ההשבה לגבי כל אחד ואחד מחברי הקבוצה יכולה להיות שונה. תעריפי החיוב בגין פעולה אחת לענין "הוצאות האכיפה" זהים, למרות שיתכן שסה"כ ההוצאות עשוי להיות שונה מחייב לחייב. אותו הגיון חל גם לגבי קביעת חיוב בגין שליחת גובים למקום המגורים של החייב.

אין צורך בהוכחת נזק ספציפי לכל אחד; אין גם קושי באיתור סכומי ההשבה. מידע כזה מצוי לבטח במאגרי המחשב של העיריה, וביכולתה להפיק דו"ח פשוט מן המחשב. לצורך ההשבה, אני מוצאת כי הסעדים הולמים ברמה הנורמטיבית הליך של תביעת יצוג קבוצתית. תא (ת"א) 2328/99 חגי טיומקין נ' עיריית תל-אביב – יפו (פורסם בנבו).

6 עילות התביעה של התובע

6.1 השבה מכח חוק ההצמדה

המקור הראשוני והישיר לחובת ההשבה, מצוי בסעיף 6 לחוק ההצמדה, הקובע את חובת ההשבה של תשלומי חובה (הכוללים כמובן, תשלומי ארנונה) בתוספת הפרשי הצמדה למדד (ואף ריבית, במקרה ותשלום היתר לא הושב תוך 30 יום ממועד הדרישה).

לשוננו של הסעיף ברורה, אין צריכה היא במקרה דנן, לפרשנות כלשהי ומכוחה חייבת הנתבעת להשיב את חיובי היתר שגבתה בניגוד לחוק מהתובע ומשאר חברי הקבוצה.

6.2 השבה מכח דיני עשיית עושר ולא במשפט

סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979 (להלן – חוק עשיית עושר) עוסק בחובת ההשבה ולפיו:

"1. חובת ההשבה

(ב) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן -הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה".

בע"א 1761/02 רשות העתיקות נ' מפעלי תחנות בע"מ, פ"ד ס(4) 545, 566, קבע בית המשפט העליון כי:

" רשות ציבור המחזיקה בשררה יכולה ורשאית לפעול רק – ואך ורק – מכוח הסמכה שבחוק. אין לו לשלטון אלא מה שקנה בחוק. עיקרון כללי זה הפך עקרון יסודי בישראל בהקשר של גביית מסים ותשלומי חובה אחרים. וכלשון סעיף 1 לחוק-יסוד: משק המדינה: "מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פיו; הוא הדין לגבי אגרות". הוראה זו זכתה לחיזוק ולעיגון עם חקיקתו של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע (בסעיפים 3 ו-8 שבו) כי אין פוגעים בקניינו של אדם אלא לפי חוק או מכוח הסמכה מפורשת שבו. ... בין כך ובין אחרת לא יימצאו חולקים כי אין ניתן להטיל מס או אגרה אלא לפי חוק או מכוח הסמכה שבו. עקרונות אלה משמיעים אותנו – בהקשר דיני עשיית עושר – כי קבלת תשלום על ידי הרשות שלא לפי חוק ושלא מכוח הסמכה מפורשת שבו – והוא ענייננו – היא קבלת דבר "שלא על פי זכות שבדין". פירוש: היעדר הסמכה הופך את התשלום לתשלום שלא על פי זכות שבדין, וממילא מקים הוא לכאורה חובת השבה".

בעא 546/04 עיריית ירושלים נ' שרותי בריאות כללית (פורסם בנבו), דן בית המשפט העליון לאחרונה בנושא השבת סכום ששולם לרשות שלא על פי זכות שבדין, לאור טענת טעות משותפת לרשות ולנישום וקבע כי:

"רשות שגבתה מס שלא כדין תחויב בהשבה מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט. ...

בדיני עשיית עושר, העובדה כי הטעות משותפת גם למקבל התשלום אינה מונעת, כשלעצמה, היווצרותה של זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר. הפגם ברצון של הצד המשלם הוא שעומד ביסוד עילת ההשבה מחמת טעות:

"במקרי תשלום חד צדדי יש לבחון את שאלת הטעות בראש ובראשונה מנקודת מבטו של הצד המשלם... העובדה כי מקבל התשלום פעל בתום לב וכן שלא ידע כלל על דבר הטעות אין בה, כשלעצמה, כדי לשלול את זכות המשלם להשבה, ובלבד שהתמלאו התנאים הדרושים לכך, היינו, שמדובר בטעות המקנה זכות להשבה" (פרידמן, 815, 824, וראו גם בעמ' 866).

בהתאם פסק בית משפט זה כי די בכך שהתקיים פגם ברצונו של הצד המשלם כדי להקים זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר:

"שאלת תום ליבו של מקבל התשלום אינה כלל לעניין, מכל מקום בשלב בירור השאלה אם קמה ונהייתה עילת השבה... טעות מצידו של מקבל התשלום - גם טעות שבתום לב - אין בה כדי לשלול חובת השבה... גם בהניחנו כי הטעות שבדין היתה טעות הדדית לא היה באותה הדדיות, כדי למנוע היווצרותה של זכות השבה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר" (פרשת רשות העתיקות, פסקה 37)...

עוד נקבע באותה פרשה (שרותי בריאות כללית) כי בסיס נוסף לחיוב בהשבה במקרה של גבייה בחוסר סמכות, הינו השמירה על עקרון שלטון החוק ובלשונו של בית המשפט:

" החובה להקפיד על מילוי החוק מוטלת על הרשות הציבורית מקבלת התשלום, יותר משהיא מוטלת על הפרט המשלם. (ע' 25) ...

גביית תשלומי-יתר של ארנונה שלא כדין נגועה באי-חוקיות הגוררת השבה. נקודת המוצא ביחס לתשלומי-יתר היא השבה מלאה של תשלומי-יתר ששולמו לרשות: "אין מחלוקת בקשר לכך שאכן שולם למעשה סכום של ארנונה כללית העולה על מה שהנתבעת היתה חייבת לשלם כדין... ראוי היה שהרשות הציבורית תחזיר את מה ששולם ביתר גם ללא התדיינות" (בר"ע 2824/91 עיריית חיפה נ' לה נסינגל חברה

ישראלית לביטוח בע"מ, פסקה 2 להחלטתו של הנשיא שמגר (לא פורסם, [פורסם
בנבו], 16.10.1991); (ע' 31).....

"גבייה בחוסר סמכות, כפי שנעשה הדבר בענייננו, פוגעת בשלטון החוק.
קביעת חובת השבה מלאה בגין עילה של גבייה בחוסר סמכות מסייעת
בשמירה על עקרון שלטון החוק, למען יבדקו הרשויות היטב את מעשיהן ואת
סמכויותיהן בטרם יטילו חיוב כספי על האזרח:

**"הרשות מצידה חייבת להקפיד הקפד-היטב כי כל פעולותיה
תיעשנה על-פי דין. הנטל בענין זה על כתפיה של הרשות
מוטל הוא - על כתפיה ולא על כתפיו של הפרט" (פרשת
רשות העתיקות, פסקה 43; כן ראו פרידמן 877). (ע' 38)."**

עילות תביעה מכח פקודת הנזיקין (נוסח חדש)

6.3 חיובי היתר הבלתי חוקיים שבוצעו ע"י הנתבעת, מקימים אף מספר עילות תביעה
נוספות, על פי **פקודת הנזיקין (נוסח חדש)** (להלן "הפקודה"), המצדיקות גם הן השבה
ו/או פיצוי התובע וחברי הקבוצה בנוק שנגרם להם, כתוצאה מתשלומי היתר:

6.3.1 **רשלנות** (לפי סימן ד' לפקודה) – גם לו יטען כי הנתבעת לא היתה ערה
להוצאת חיובי היתר, לא ניתן לחלוק על הטענה כי בשולחה לתובע ולשאר
חברי הקבוצה, חיובים שאינם מעודכנים הכוללים סכומים העולים על
הקבוע בחוק תוך גרימת חסרון כס ופגיעה בקניינם - לא פעלה הנתבעת
במיומנות ובמידת הזהירות המצופה מרשות סבירה וההתרשלות זו בוצעה
כלפי התובע, לו חבה הנתבעת חובה שלא לנהוג כך. הפרת חובה זו – גרמה
לנוק (חסרון הכיס) שהשבתו נתבעת.

6.3.2 **שליחת יד** (לפי סימן ו' לפקודה) - הנתבעת מעכבת שלא כדין כספים
השייכים לתובע ומונעת אותם ממנו.

6.3.3 **הטעיה** (לפי סימן ז' לפקודה) – בהציגה בפני התובע מצג כוזב, לפיו חובתו
לשלם את חיובי היתר ו/או כי חיובי היתר נדרשים כחוק, מתוך כוונה
להטעות את התובע (או לכל הפחות בידיעה ברורה, לפי מבחן השכל הישר),
אשר אכן הוטעה ושילם את דרישות התשלום שכללו את חיובי היתר.

6.3.4 **הפרת חובה חקוקה** (לפי סימן י' לפקודה) – הנתבעת לא קיימה את חובתה
לגבות אדן ורק את שמתיר לה החוק, ובמקרה דנן לא להוסיף לבסיס המס

את התוספת לארנונה שאושרה לגבי שנת 2004 בלבד, הפרה אשר גרמה לתובע לחסרון כיס שהינו נזק, שהחוק עצמו נתכוון למנוע.

7. כללי

- 7.1 כל טענות התובע כמפורט בכתב תביעה זה, משלימות זו את זו, אם אינן חלופיות זו לזו, הכל לפי הקשר הדברים והדבקים ההגיוני.
- 7.2 לבית משפט הנכבד, הסמכות המקומית והעניינית לדון בתביעה, לאור הסעד הכספי המבוקש וגובהו ולאור הבקשה לתביעה ייצוגית.

8. הסעדים

לאור כל האמור, מתבקש בית המשפט הנכבד להזמין את הנתבעת לדין ולהורות כדלקמן:

- 8.1 להכיר בתובעה זו, כתביעה ייצוגית.
- 8.2 לחייב את הנתבעת להשיב לתובע ולשאר חברי הקבוצה את הסכומים שנגבו על ידה ביתר, כמפורט בנספחים י' ו- יא, בתוספת הצמדה וריבית לפי חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי תובה) תש"ס-1980 מיום הגשת התביעה ועד ליום ההשבה בפועל.
- 8.3 לחייב את הנתבעת בהוצאות התובע ובשכ"ט עו"ד בתוספת מע"מ כחוק בהתאם לאופייה של התובענה כתביעה ייצוגית.

יצחק מירון, עו"ד
ב"כ התובע

נספחים:

- ב' - חיובי הארנונה של התובע
ג' - אישור תוספת ארנונה לפי סעיף 11 לחוק ההסדרים
ד' - ט' - צווי הארנונה של הנתבעת לשנים 2004-2009
י' - תחשיב חיובי היתר של התובע והקבוצה בגין הוספת תוספת הארנונה לבסיס המס
יא' - תחשיב חיובי היתר של התובע והקבוצה בגין אי הפחתת החיובים לאור מדד שלילי
יב' - מכתב פנייה לנתבעת